

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 181 (11379)

1980 чылаң август 5, вторник

1925 чылаң үлдээлеттинген

Өртөө 2 көп.

КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАРНЫҢ ТУГУ

«Шын» солун Куш-ажылчы алдар туугун Эрзінде «Чаа орук» совхозтун № 4 хойжу бригаданын кижигүнеринге тураскаадып көдүрдү.

Коммунист Байр-оол Чорбаевич Севил-баа удурткан бо бригаданын кижигүнери 260 тонна сизген белеткээр планын 140 тонназын дүүңге чедир күөсөдир алган. Бригада кижигүнери чүгө аът, төвө болгаш хол-биле ажалдап турар.

Мурнакчыларын дуржулгазын шингээт-пишаан, мал чөмүнн белеткелни шапкынчы-даал!

МУРНУКУ ОДУРУГДА

Улут-Хем районда «Куш-ажылчы хосту» совхозтун Бек-оол Комбеевич Лалын удурткан мал чөм белеткээр отряды каш чыл улаштыр мурнакчыларын одуруудан үмөөн. Ол коллективне июльдуң үшкү декаданын түнели-биле районнуң Куш-ажылчы алдар туугун көдүргөн. Ук отряд анаа чедир 1612 тонна сизгени белеткөөн. Ол дөңсө совхозтун сизген белеткээр планын 33 хуузулур.

Мал чөм белеткээр отрядта анык коммунист Виктор Сүктөр-оолдун удурткан эвенузу 577 тонна сизген белеткөөн. Ук эвенонун кижигүнери планын 60 неделяда ажыр күөсөдир дээш чыа-чаакына торубай, органиастык болгаш хей-аыттыг ажалдап турар.

Совхозтун сенаж салыр эвенузда КСК-100 дээр үш комбайн ажалдап турар! Бо күчүлүг комбайннардан ногаан масса өөртүрүңге транспорт хандырылганы чогуур негедеге четпес. Мындажак эвенонун 8 кижигуу август 1-ге чедир 600 тонна сенаж салгаш, планын ажыр күөсөдир шыдаан. Августуң баштайы он хо-нуунда социалист хулаа-леиниң база ажыр күөсөдир со-рулга салган ажалдап турар-лар.

Совхозтун витаминниң сизген далганы белеткээр планын үшүн бир кезин күөсөдир берген. АВМ-нин операторлары Николай Блинов биле Виктор Чупраков пландан арткан 200 тонна сизген далганы дарый белеткээр дээш АВМ-ниң бедик бүдүрүчүлүг ажалдап турар.

«Куш-ажылчы хосту» совхозта мал чөмүнн белеткелчилери СЭКП-ниң XXVI съездинде төлөтүп ужура-жыр дээр бүтү чоңун чары-жына кирипшишаан кызымак ажалдап турарлар. Олар мал чөмүнн белеткел-нин планын ажыр күөсөдир дээр социалист хулаа-леини бо шалычы айда күө-сеттине бээрине бүтүрүлгө-лөр.

Н. ЧОДУ.

СЭКП-нин XXVI СЪЕЗДИНИҢЕ УТКУШТУР

БЕЛЭЭВИС-ШАЛЫНЧЫ АЖЫЛ

«СЭКП-ниң XXVI съездин төлөтүп уткуур дээш соци-алист чарыш дугайында» СЭКП Төп Комитетинин док-таалын бистин бригаданын кижигүнери ийик чүдүлүгү-нүшкүн, көдүрүшкүн-биле хулаа алган. «Съезд мурнунун чарыш чөпү-тур-рар үеде бүдүрүлгенин ажи-ктыын болгаш ажалдын шы-нарын бедилер, куш-ажылчы бүдүрүчүлүгү бедилерин дүр-гөдир, наамалга чүрүмүл ийиктин сагыр, куш-ажыл-ды болгаш күрүненин сагы-ла-чүрүмүн быжыглаар дээш улам күженишкенин дем-сежир» деп доктаады. Би-життинген сөөт ажил-шчи коллектив бүтүрүңге хамаар-жыр, ийичаар ажалдаарынче, демсежиринче партиямы-бисти кыйгырып турар-дыр. Партияны кыйгырымыга улам-на сөрүк кирип, чүгдө шалычы ажилымыс-биле ха-рымаалары бистен негеттинер.

Бистин бригаданын кижигү-нери тууд-монгаж ажи-лдарынын шынарын «эки» бол-гаш «көңүгү эки» демекке кылдыр, улут-норманы ажыр күөсөдир шийтирлээр. XXVI съездинге уткуштур со-

циалист чарышка кирипши-шаан, мурнууда алган соци-алист хулаа-леини бүтүн күөсөдир дээр турар-дыр. Беш чыл планын хуу-саа бетинде күөсөдир дээр хулаа-леини күөсөдир дээр ажал-ды бар. Мычангаш брига-данын беш чыл планын чы-ла тунчулун 2 ай эрте күө-сөдир сөрүлгени салгы ажалдап турар-дыр. А чыла тунчу-дунге чедир арткан үенин дүргү-нү да планга ажыр хойтук кы-лыр дээр кызымак ажи-лаш, куш-ажылчы чөмүн-кирипшисти төрөп партиямы-сын съездинге белээвис бө-дүрүр бис.

Бистин комсомолчу-анык-тар бригаданын кижигүне-ри аразында эл-пайырадыг, бот-боттарыга дузаларынча кыла белең. Эргеледип брига-данын аразында социали-ст чарышка ийиктейлгир ий-кип келдиңиз. Түнелинде ба-гай эвес көргүдүлгө чедир ап, шапнадыг чөмүнн кы-лаа алган-да бис.

Дөңтүк микрорайонда ча-шканын ийиктү көрүдүп июль 1-ден шуткаларга өгө-лөдүс. Бо туудтү-ам бо ху-мерде хоорайнын эл чүгүлэ

объектилериниң бирээң. Ий-ки көрүстү чаа өөредиге чы-лыгга ажалдап кирип со-рулга туудуларын мур-нунда салдынтан. Мычангаш бедик темп-биле ажалдап кел-диңиз. Эртең эргелеп өгө-лөш-бис орай дүңгө чедир ажи-лаш турар-дыр. Бригадада киж-и бүрүз-ле улут-норманын ажыр күөсөдир дээр бүтү кү-жүн берип турар. Куш-ажыл-дын бүдүрүчүлүгү орту-маа-биле 140 хуу чедир ту-рар. Илаагы Раиса Докмун-ти, Тамара Санаттыг, Маша Кууларын болгаш оол-даа ө-келерин кызымак ажилын демекчелери артык эвес.

Ам көрүстүн ийиктү, үшкү калын шуткаларын доостуус, адаанда подвалы кылды өгөдөдүс. Ажилды эки шынарыг, ой-шаанда кы-лаа доозары дээр бистен ха-мааржыр бүтү ажалдарын ажилдап ажалдаар бис.

Мыччала-даа электр энер-гиян үзүткелн бээрлээр ма-лгаш-хоюлугу кылыр оол-даа таварыгалаар бо-ла болуп турар. Ол ийикаш хо-юл-лаа машина үрели бээр-ге, анаа артык кезектер тым-ла-бас, кылдыңайлар бар. Ы-дыг-даа болза бригада киж-

БӨГҮНГҮ НОМЕРДЕ:

КЫЗЫЛ СЪЕЗДИГЕ УТКУШТУР

Бирги арында:
Бригадирин чүлү
Ийик арында:
Мурнууга улут со-рулгалар
Парторганизация се-кретарына сөс
Директор-биле ин-тервью
Мурнакчы брига-да
Найысылал чаагай-жып турар.

гүнери үе-шакты хаас ар-тырбай хол-биле ажалдап турар.

Бирги дарык чыла тууд-монгаж ажалдарын планын 110,1 хуу, куш-ажылдын бү-дүрүчүлүгүн 110,2 хуу күө-сеттин. А июльдуң көргүдү-лери оон-даа бедик болду. Удас боттарымын байы-лалымыс — Туудуңунуң хуу болгай. Байралаа мычар чөмүнн ийиктү ужуражып ту-рарымыс бистери улам сөрүк кыргын.

Т. НИКОЛАЕВА,
№ 48 тууд эргелеминде бригадир.

ЧУРУНТА: Т. Н. Николаева-ның (солгай таладан беш ду-гаарында) бригаданын кижигүнери.

А. ЗАИЦЕВИЧ фотоз.

БЕЛЕТКЕЛ БАГАЙ ЭВЕС

«1980 чылаа дүүт ажалдаан болгаш көдөз ажи-алыш продуктарын белеткери хандыгар талаан-биле немеда хемчегер дугайында» СЭКП обкомунун болгаш республиканың Министрлер Чөвүлелиниң док-таалын удуртула болдурган. Улут-Хем районда «А-Тургу» совхозтун ийиктери дүүт ажалдааның тех-никаларын септээр ажилды чогуур үенинде доозарынч хемчегерин ап турар.

Увун чыдар тараанын бо хунгү байдалы ак-туртулар-ның сеткилин өөрткен. Бо чы-лын оон дүүдү эрткен чы-дындан дээр болуру чүгээ-жак. Совхозтун ийиктери 4908 га черге тараа культуралары, оон ичинде 170 гаа көк-та-раа, 1303 гаа кызыл-тас, 710 гааа чингэ-тараа болгаш 2525 га черде арбай, сула тараан. Ону бо күзүн бүрүн ажал-лар.

Ужурлук техникамын байдалы эмиг үеде совхозта калдыг-ды. Ийикти-биле багай эвес. Ажил-агылгыч механизаторла-ры Сельхозтехниканың Ша-гаан-Арыда салбырынча-даа, боттарынын-даа кужу-жы-лактарлар, комбайннар бол-гаш өскө-дөө көдөз ажи-алыш техникамын септелгени чыл эгезинден бээр чөдүлүп келген. Дөңтөн ажыр трактор-

лар, чээрби ажыр комбайн, совхозта бар чүкү машина-ларын барык шуптузу, тараа арылдар дөң агрегаттар бо хунгү дээр септелгенин. Совхозтун машина-трактор мастерскаяны кире бээр-ге, ол бүтү техника аймак белет-кини шуптузунда тургусту-гулаан көктүр.

Ам-даа септелгенимиз ма-шиналарымыс бар—деп, кол инженер П. Т. Найдан-оол чу-гаалдыр. — Сельхозтехника салбырынче январь төңүзүндө кирген комбайнарымынч бээр-ден ам-даа кылдынама. Боттарымыс кужу-жы-ла кыл-дып турар тракторларынч, автомашиналарымынч чам-дык артык кезектер база чөк-

Техника септелгези

Олар Сельхозтехникада база чөк джир. Чыгыс-даа тех-ника арттырбайн дүүт ажалдааныңа чедир септел алдыр дээр чүсө.

Инженерин ол чүгээви чөп. Туткуш ийиктери, тут-куш муфтазы дээр ийикаш кезектер чогулаан ийикашып турар машиналарын гаражта көрдүс. Септелгезе хаара туттуңан беш киж күсүе у-куштур кылыр ажилын кол-дуу доозуп алган. Ам олар анаа орбаз-биле станоктарга үрүмк кезектер чоңдуруп, чу-гула болту дег артык кезектер манай турарлар.

Дүүт ажалдааның үе-зинде ажилдар механизатор-ларын хулаалдаан кылган.

ЧҮГЛЕ ОН БИР ХОНУКТА...

ЭЛИСТА (СЭТА). Калы-кының «Чаа делегей» дээр мурнакчы колхозу беш муң гектар шөдүгү нерин күсүк чаштырмага белеткээрине чүгө он бир хонук чарыгалан. Бүтү шөдүгү калыкының үе-ге таарыштыр тускай анда-зынар-биле чарырган. Кол-хоз черин чаа арга-биле ан-дарып, райончуткан сорттар-биле чаштыртып турган. Хо-ву-лук черлерден эң-не хей дү-жүтү өстүрүп алыр деп ту-рар. Чинжэ, бо чылын колхоз бодуңун гектар черинден-не республикада алдынганыма-барык ийи катал хой—30 цент-нер тарааны ажаан алган. Янаада, Сафоник, Целиный, Городецкий болгаш өскө-дөө районнарын күсүк чажыдага чер андарыганын дүргө тем-нилик чөдүлүп турарлар.

Септелчилер эвенонун ам ту-гузуп эгелээр. Бир эвенон та-рааны чыгыр кестирер, өскө-н ону болушкан арылдары паванттыңан. Бо ажалды чөдүрүлгө, дүжүлүгүлүг ме-ханизаторлар С. Беган, С. Сан-дан, У. Ондар, Х. Доржукай оларга дайыры чүгүлэ деп, механизаторлар санай турар. Оларга аныктары быжылап, сезон дүргүлүгү кады ажи-ла-да кылдыр томуллаан.

«А-Тургу» совхоз агаар-бодустан таарыкча чөк бай-далдарын ужулдун эрткен чылдарда шоолуг дүүтү ал-бай келген. Бо чылын үнүп турар тараа культураларынч байдалы көргө багыт эвес.

Д. ЧЫДЫМ.

Биче-оол хомудал чугаалады

—Ыйчангыш техникамын үр-елер, анаа турар чөү хей. Сигенин бригадаларын тур-лааларына культуу-массалыг ажалдаа база четпес көрү-тү-нүп турар. Кампаны эгелээр дээр чыгыс-даа катал ки-но, концерт болбайын ажи-лчынар хомудал чугааладылар.

Төвө-хажылар «СЭКП-ниң XXVI съездин төлөтүп утку-уур дээр социалист чарыш дугайында» СЭКП ТК-нин доктаалына сөрүк кирген. Мал чөмүнн белеткээрин бүтү планнарын болгаш ху-лаа-леини август 20-де бу-рун күөсөдир хулаа-леин.

Н. ДАЖИМАН,
Чөөн-Хемчик район.

Л. И. Брежневтин А. Куньял-биле ужуражышкыны

Августун 2-де Крымга СЭКП ТК-ның Чингиз секре-тары, ССР-ниң Дээди Сөвө-динин Президиумунун Дарга-зы Л. И. Брежнев Португа-лианын Компартиянын Чингиз секретары А. Куньял-биле ужурашкан.

А. Куньял Португалияны Компартиянын ажилын дугайында, 1974 чылдын ап-рель революциянын түнелинде чедип алдыгач бурун-лаа депилгелиг чаштыр-ларын камгалаарыңче ула-ган ажилын чоннарын кы-зымаккай демселенин дуга-йында чугаалаан. Чуртта де-мократтыг корум-чүрүмүн ууткаларын орадажып турар реакцияга өйүр шавыш-кыны бээрине португали-уаа бүтүн шийтирилгил.

Л. И. Брежнев португали-уаау совет кижилерин хундулуп көөрүн, демократ-тыг чаалап алышкыны камгалаар дээр КПК-ниң, португали патриоттарының демселениге совет коммуни-стериниң эл-сеткил каттышты-рылаан илереткен. Ол СЭКП-ниң делегей политика-зын, онгү беш чылдын до-узуку үе-чаадаа партия-нын канчаар ажалдап турар-нын СЭКП-нин элчелер XXVI съездинге белеткел-диң чөпү турарын тайылдырлап чугаалаан.

СССР-ниң тайылгыч чүтүл-дү даштыкы политикамын, Совет Эвилелинин экономик-ти күчүтүп быжыглаарын, совет кижилерин чаагай чо-руун улам бедилериниң деле-гейин революстуг болуш-канына уаау ужу-дуу-лаан СЭКП-ниң элчелерин А. Куньял демделген.

СЭКП-ниң болгаш КПК-даа делегей байдалын ажилдер болгаш уластураа боо-чөп-сөк-төң аңдере, бүдүрериниң таа-куштелишкенин албадарын-че чүтүкүп турар ийерилин-зиниң агрессия күштерине уу-ру хедир дээр боттары-наа хамааржыр чүдүлгө-лөр шуптузун кылдыр аштар Л. И. Брежнев болгаш А.

стри Бейсон Фомежтан база мыда.

Ложада — Делегейниң Олимпиада комитетинин пре-зидентин лорд Килланин, «Олимпиада-80-ниң» Органи-застыг комитетинин даргазы И. Т. Никитин, ол ышкаш ЛОК-тун чаа советтар през-идентин Х. А. Самарант.

Хундулук аалчылар ложа-зында Физкультура Премьер-Министри М. Койнис-то, азы-буру чурттардан кү-рүңе, политика болгаш хей-иниң талаан-биле көсүк ажалдаачылар, парламен-тарийлер, дыка хей күрүңе-териниң найысылалдарынн тергилекчилери, делегей ор-ганизацыйларынын удурту-чулары, Делегейниң Олимпи-ада комитетинин кижигүнери, делегейниң спорт федерация-ларынн президентилери бол-гаш чингизе секретарылар, дипломаттыг көрүстүн кижигү-нери, хей-хей чурттардан олимпийжл чемпионнар.

Байралады-биле шимет-тинген стадионун пилдир-ринде — он-он муң маа-ва-чылар, эрпик четтинмес Совет чуртуту бүтү бутунырандан Олимпиадада келген аалчы-лар, даштыкы туристер.

Чалың назарын болгаш спорттук аажок улуг байыр-лаанын каас-чараш өпкө-лүгү олимпийжл идеалдар тилел-гезиниң сеткил өөрүңүгү дө-рөңи болу берген.

Байралаа марыжынын аял-газы-биле олимпийжилериниң парады эгелээр. Ойнарлар кирдикчилери чурттарына күрүңе туктары, делегей бол-гаш национал олимпий ком-итеттериниң туктары салгыга кирип келген. Делегейниң бүтү дигериниң спортчула-рынн байырлаан көргүсү-шкөн, спортчулар ийиктү ко-лонынаа өргүнери денгежи берген чурт турган.

(Төнчүзү 4-ну арында).

Национально-креденский

(СЭТА).

Олимпиада-80-нин аалчылары чугаалап тур

ПМА-нын корреспондентизи Илья Барнишастын Англиядан келген туристер-биле интервьюзу.

Майк Кларк. Саутгемптондан келген тууду-монтажник, СССР-ге оң мурунда чыгыс эвес улаа кээ чоран, Москвага, Ленинградка, Иркутскиге, Бакуга, Душанбе-ге чыгыптыр. Фашистерин оң чуртунда дэрин ёзу-биле бомбалап Колония хоорай кыкын туседикен Волгоградка ол база чоран.

Орусстанга сөөлүг дайыл кайдыр уруктарым болганын, олар тайбын дэп чыте уруг чүтүлдүтүл дэп чүвөлү Волгоградка чораш чогун-тода билер апар сен — деп, Майк Кларк чугаалады.

Ол хоорайга дайыл мурун-даа чыгып айткан байжы мурнаа тилас сен. Дайыл үе-ийде совет өс-бүлө буруу болуун кайы-бир кижини кыдырген билдингир. Бисте, англичаннар дайыл аймылы турза-да, ыңдыг үлүг кайжым-далга, хоозуралга таарымпаа боор бис. Мен ычан бичи турган мен. (ам харым 47), а мейн уугу акым туулушкун-ларга келген. Ам база бир дайыл. (Барыга кайдыр-даа тюрелеткен сөөлүг дайыл болуу апар боор) — бары-ай, дэрге дигерил келерин кы-вес мен. Ычанга мен Евро-лага боо-чепсектерин эдере будурунган, Англияга америка чара растааларын тургузарга улаа мен. База-ла мичанга ыңы-аңым чурттарын ула-тарын чоокшундатып турар Олимпиададан дегип турар мен.

Сидней Холд. Мичасте келген пошта ажылдакчы, 35 харым. — Англи кижиге СССР-ге кээр дээр эвес чара-рыдалыг аян-чорук, мича-ла-даа келген дээр хоому-лас сен. Бир дугаар кээр тура-рын бо. Силерин чуртунар-биле танымчалар ам-даа уламчылар, Сибирге, Ортаа Азияга, Прибалтикага барык-саар мен. Даштын кижилерин мичаа хуудул көөрү, дуулааксары сеткилге таарым. Магистинге бир англи-кын чугаалап Москвага чы-гарып берген, танымчалар Ол адм Сергей, инженер ки-жи болу. Башкычине чалаан. Чыгыш. Уш өрөөндү эки ба-жыгын улаа болу. Чурттап турары-даа бай-шыдалыг. Боор кээр мурунгу мичаа деп болганы мен. Чара мича-деп орустарын, кетиниш чеге, ядамкы олчаан деп бол чоран мен. Шуут сыр де-дир чүе-дир.

АРГАЛАРНЫ АЖЫГЛАП, КҮШТҮ МӨӨНЭЭР

СЭП-ниң ээлчегин ХХVI съездинге күш-ажылың чедикчилеринг ужураар дээш Кызыл районун ажыл-ишчилери белик көдүрүш-күнүг аймадап турарлар. Ылангыя нийтинин малыга четир санын мал чеминиң белеткеп алыр дээш бо хүн-дерде ажыл кидин түлдүтөн.

Районун сохоттары бо чы-дым 16572 тонаа ситенга, 300 тонаа витамининг ситен-лаганын белеткээр, 1650 тонаа сенатжы, 46100 тонаа еңсөгү салыр планын. Ону чогуур ээинде, акы шынар-лыг белеткеп алыр чутуга со-рулга кидиниш ишчилеринин мурунда салдыган. Ону бот-тадырлары-биле районун партия, совет, профсоюз, боемол, ажал-агыл орган-ларынның бүгү масса-политик-тиг болгаш организмде ажы-лык амгы үеде оле улаан-дырган. Ситен белеткээр ки-

жи, эвено, бригада буруу-нук күш-ажылыңын органи-зациянын акимдер, күш-ажылыңың бүдүрүчүлүгү белик-дер чедикчилер олар ап турарлар. Муриакчыларын дуржууганын белеткээр, хо-жадап туралар чок болуун дээш ажылды чоруткан.

Районун ажыл-ишчилери мал чем белеткээр талазы-биле планын оонадаларын чедикчилеринг ужураарга ситен-лаганын ортузунга мас-са-политиктиг амгы, дашын-органкастан социалистг тарым уугу болуугу. Ону ба-рымдалааш, СЭПН райо-мун пропаганда болгаш агит-таш кидини ситенчилер ор-тузунга чорудар масса-поли-тиктинг ажылды чидек пла-нын партокмнарже кампаныя эгээринин мурунда чорут-кан. Орта үнөлдүг партия организмде планын тур-гускаш, хуралдарга бадылаан,

амгы үеде ол буугаар ажылдап турарлар. Ол ышкаа соци-алистг чарыштын негеделе-рин, шаннал-макталарынн хемчеглерин ажылдап кылган.

Дуржуугалыг лекторларын, политинформаторларын, агит-аторларын партия организм-чилер ситен белеткээр бри-гадаларга, эвеноларга бажыг-лаап. Оларын семинарын ажал-агылларда партокмнар эрттирген, алаа чорудар лек-ция, беседаларын темала-рын, масса-политиктиг амгы-дын кол улаанышкынны ай-тын берген. Амгы үеде СЭП-ниң ноя (1980 чы) Плениумун шоптирлерин, алаа ш. И. Брежневтин лектелини, партиянын болгаш совет чактыкын иштинки база дашкын политиканын, «СЭП-ниң ХХVI съездин төлөпчү чогуур даш соци-алистг чарын дугайында» партия Топ Комитетинин док-

таалын танымштырып, тайыл-бырлап, районун, ажал-агылларын мурунда салды-ган сорулгаларын олар чуга-лап берип турарлар.

«Х Улуг хурал», «Тиле-ге» сохоттарла партокмнар (секретарлары Т. Намчылак, Ч. Монгуш) ситенчилер орту-зунда организмде болгаш масса-политиктиг амгыды өс-келерин дээр чорудуп турар. «Тиле-ге» сохотун по-литинформаторлары, агитатор-лары, беседалар кылганын аңгыда агитудустарын үндү-рүп, орта муриакчыларын мак-тап, чедикчилерин шүтүчүлүг турарлар. Оон түнелдинде ажал-агыл мал чем белет-келини темпиз белик. Си-генчилер хай ситенин белет-кеп алыры-биле бүгү-ле болу-лар аргааларын ажылдап, үени халас эрттирбей, техниканы белик бүдүрүчүлүг ажылдап келген. Мында партия, проф-

эвилел, комсомол комитеттери социалистг чарыштын түн-нелдерин беш хонгаш-ла үндү-рүп, тилекти болган бригада-га, эвенога, ажал-ишчиге ыңмелдерин акша шаңналар-ы-биле кады тылсым турар.

Сөөлүг беш хонгаш Ооржак Эдир-оолга улуурган мал чем белеткээр эвено белик көрү-дүгү чедип алган. Эвено 940 тонаа ситен белеткээр планын-ноль 30-ге чедир 320 тонаа чедирген. Ычанга чуга-лаа сохотта эвено районо эвено-лар аразында социалистг чары-штын муруну олурунгал, кирген. Бо коллективтин күш-ажылы чедикчилеринге ту-раскаалыг районун болгаш сохотун күш-ажылың алдар тутуу көдүргөн.

«Х Улуг хурал» сохотун партком, дирекциясы, проф-эвилелдин амгы комитетди мал чем белеткээрликте бүгү күштү мөөнөз. Бо ажылда

сурун алаан организмде чедикчилерин ажалдакчыларын, хойжулар база дээр туту-ган. Ам нийтин-биле 2 брига-да, 24 эвено ажылдап турар. Ында политинформаторларын, агитаторларын бажыгдан, олар партияны дашкын багай эвес күүсөлүп, ажалдын орга-низацияны экидиринте, күш-ажылың бүдүрүчүлүгү беликчилерге, муриакчы дур-жууганын белеткээрликте ки-чигенин салганын.

Районун ажал-ишчилери мал чеминиң чогуур үезинде белеткеп алыры-биле кызы-мак ажылдап турарлар. Лек-торларын, политинформатор-ларын, агитаторларын пар-тияг сөзү оларын күш-ажы-че улам сорук киирер.

В. САТ.
СЭПН райкомунун пропаган-да болгаш агитация киди-нин эргелекчизи.

КУЛЬТУРА ТУРАСКААЛДАРЫ

Россияга чүгө чаз тилеэн Совет эрге-чагырга 1917 чылда-ла төгүлүп болгаш культураның тураскаал-дарын камгалаарын эң-не негеделип сорулгаларынг би-рээзи кылдыр илп үндүргөн. Ычан чурт аш-чутна, соонка, уреджашкынге таарымшан турган. Анык рес-публика контрреволюция болгаш интервенция-биле демиекип турган. А ол берге уде Петроградка эрги дорян турлагларын болгаш ноиннар ордунарын кам-лаар дугайында хойлуларны хүлөп алган.

ИНИ УЗЕЛ-БОДАЛ

Совет чакатын ол хос-дешкинир чүгө кайгаш-кыны эвес, харын-даа улау-ла-нышкын болуура турган. Трошктер болгаш аныктер, футуристер — болгаш «ониз» улаан чүдүлүг өске-даа тала-лачыларым буржуа уде тур-гускай бүгү-ле чүдүлдерин улау-тук чок кылырлык кыйтырып турган. Культура салгавырын херек чок дээр пропаганда чорутушан, национал культу-раның мурунчагы чедикчилер-инин, революцияга чедир чо-нук тургускай бүгү чүдүл херек кырында шүт чок кы-ларын орадажыл турганнар.

Социалистг революциянын мурунда уде тургустунган үнелп чүдүл чаз нийтилеге мырынд эргекчү чугаа деп оонаал демделген турган В. И. Ленин шак мича чүтүлге шиптирлерин улаурашын үнел. Турскаалдар камгаларын ор-ганкастан дугайында оон айтымшкынарын төмүндү бол-гаш улаан чүдүлүг магалыг турскаалдарын ол эң берге байдалын үнелде камгалап алырынга дуулаа. Төмүндү болгаш культураның бүгү үнел-лик чүдүлдерин камгаларын

торотул. Смоленскинин эрте-буржуа хамыры дайын со-лунда эң-не кыска хуусаада катеп тургустунган. Турска-алдарын катеп тургустунган СЭП-де ышкаа мича хой күштерин база хөргөчкүлери каян-даа база каян-даа чар-гыдаа турган деп чугаалап болуу.

Культура салгавырын кам-галарын совет системасын үнелтишкын чок дашуу-п база сайжыраггайыл турар. Турскаалдарын бүгү хөргөчкүлери чүгө мичаггайыл турар эвес, харын-даа төгүлүп болгаш культураның салгавы-рын камгалар дугайында ду-румунин хажытканы дээр хай-рыскала хүлээлери баш улау көрүп турар хойлуун СЭП-нин Дээл Совети 1976 чылда хүлөп алган. Төмүндү объек-тилерин уетка аларын, кам-

ЭРТКЕН УЕ—АМГЫ УЕ—КЕЛИР УЕ

Эрткен уе-биле келир үенин харылааш амгы уе чокта бол-дунас. Амгы уе чокта келир уе эрткен үенин дугайын ка-жы-даа билп ап шыдаас. Ону утуп чорур кичер ба-за бар.

Боттарынын улаан-чечен база мемориалдыг үнелтишкын тала-зы-биле бүгү турскаалдар бир демей эвес болбайн ала. Ын-чалажок бөгүчү «ажа чүдү» келир уеде барып, турскаал-дыг чүдү болу бээр чалаас. Октябрын социалистг Улуг революция-биле, Ала-чурт-туң Улуг дайын-биле, амгы үедег шылгараңгы чогаалчы-ларын, эртемденеринин, чур-тукчуларын ажал-чоруду-газы-биле холбашан бүгү-ле чүдүл келир үениң салгак-чылар онаа соуурагалы бол-дурар алар. Ычанга, эрт-кен үенин турскаалдарын камгалары-биле, персегиле, бөгүчү «кандидаттарын» ба-

галарынның база ажылдары-нын бүгү айтырларын хой-лууда тодаргайлап айткан Улаан-бодал байлаан кам-галар дугайында айтырып Совет Конституциянын тускый чү-дүлде-даа бижиттинген.

Турскаалдар дугайында са-гыш салымшкын чүгө күр-не организмде чүгө со-рулгазы кылдыр көрүп турар. Культура салгавырын кам-галарынның эки тура нийти-лел дээр бүгү 15 республикада ажылдап турар. Калбак эр-елдерин ажылдап турар ол ний-тилер төмүндү объектилер-ин камгаларыга шүт кир-жирине чурткын чоңу ха-ра тууду, ол ажылга күр-не организмде идепкейлиг илп берип турар.

Мамгалаарынның бүгү эргекчү чугаа хемчеглерин баш улау көрүп турар. Мухейлерин күрне чекки-ны чыл буржуаизм улам көмү-дүп турар — олар ам 1400 ажы-гы: мыан-ла албан амгы уе сал-быр-лыг чурт өрөөнрининг сөс му-мийлерин хой-иштин эгелерин-де ажылдап турар. Улаан-чечен материалдарын — төмүндү үнелп чүдү болуу, чуртук-лашкын үндүрүс жүрүзү-калды-даа чогаалды сагалар-биле болгаш дашкыкызе үн-дүрери-биле холбашан айты-рыларын СЭП-нин Культура министрствозу тускый са-а-выр-ты-биле аялап таарыш-тыр турар.

Катеп тургузар чаз орган-изацияларын тургузуу, мерг-жилат катеп тургузукчу ка-дарларын чечелеп турар.

Гавриил ПЕТРОСЯН.
ПМА-нын таймбырлакчысы.

УЛУУН КИРГЕН

Чөө-Хенчик районун Чөө-Хенчик анны-ры-тышын чери Нар Маркс аттыг сохот-тун дирекциясы-биле чарыштын кээр баугаар ол сохотка би-рээ-ле 500 баш хой кире-рин хой кайжарларын түдүп берген. Ол кайжарларын ту-зырыга бара-оол. Орчуйович Притин ады кичи состав-тыг бригадала бир дечинг кы-дыкыс хайдалан.

Хой кайжарларын ту-

дарынга херегээр ма-териалдарын анны-ры-ты-нын ажал-агыл чедикчилерин ажалыңыра боттары тайга-дан кезип, пилораммага диг-дирин ап, улау хайдыртынып турган. Ам «Октябрь 30 кы-зы» сохотка, керек баугаар-база бир хой кайжарын түдүп бээр дээр ажылдап кирипке-нер.

А. МОНГУШ.

БОМБҮРЗЕКТИН СУДАЛЫ

ИНДИЯНЫҢ БЫЖЫГ ТУРУЖУ

ДЕЛИ. (СЭТА). Индия пар-ламентте чуртун дашкыкы политиканын талазы-биле саналдар төнөгенин соода, дашкыкы херектер министр П. В. Нарасинха Рао мындаа деп меделген: «Индия катарла чурттугунан ий чуртун ара-лыда кызыгарп илпүмү хой-луу баугаар эвес дээр дугайында кылдыр багытлаашкын-нара Индия каала-лаа чы-пкээрешке. Бистин карталары-ныста чурттугунан кымы-гар шүтүмү дегер кымы-гарын баугаар шүтүмүг дүткөк».

Индиянын составыга кызат

девикскаарын кириген «Ку-луну колоризаторларын» Со-лунг барымдаа кылды тура-рын улау-утка чогун ми-нистр айткан.

Чалаа бөлүктөринге чок «Ишлал геральд» солууну артырмаларга сургалыг инди дипломат Т. Н. Кауль мында деп бижан: «Бир эрткен үе-де инчаадыр инчаа улау-луг бис, мичанга амгы үеде Индиянын дашкыкы Индия «Улуг» турар саналдары-биле холбашып калып-даа хөвүн ынаагышкын кымыс улау-луг бис. Ий чуртун ералыда харылааларын болуу чогуу-биле тургузарын

негеделин болуу. Кыдаттын Индияны Дашкыкы болгаш Кашмирге, Сиккинге база Ар-уна-ла-Прадешке тускый догу-наан эргезин хүлөп көрүп ту-рарын дугайында Пекинниң магалдары болуу жуураут деп, ол чүдүлде оонаал дем-делген.

«Бир эвес кылдаттар Де-ли-биле чугаагышкынларын күштү тургузуу чорудуу шылгарт бис деп болу ту-рарлар болу, олар Индия ду-гайында нийтин-биле болгаш Индия Ганди дугайында кон-чүт кочкаш билгилеринг дир — деп, Т. Н. Кауль оонаал демделген.

ИРАНДА БОЛУУШКУННАР

ТЕГЕРАН. (СЭТА). Иранны аны-оору хоорайларында амер-ика туттурган дипломаттарын түдүп турар мусавман сту-денттер меделел кылган. Иранда мича дээр Бис АКШ-тын чалаа-биле дайын чорудуу турар бис. Иранга болган ре-волюциянын болгаш америк шиптирларын түдүп алганын соода бистин чуртукуска улау улаган бүгү америк сүчаа-лар болгаш чимеенишкынер. Күрне оргилдин кылырын орадажышкын, туттургал шиптирларын хостаар сору-галы Вашингтонун чоруткан буурап дүшкөн шерг аналто-разы, дисперсизар, бомбалар

частымышкынары, а ол иш-каш дүжүктөн халанын чокта-чаа өлгөн Катмашан Штаттарга хажаларыштыр Иранны туржуу ула-лашкынынын талазакы студенттер АКШ-га улау боттарынын демселен Чир бөмбүрзектин ол кавызына оон долу анырмалары чедир уламчылап чорудар.

Иранны наймысаламында тайымда эвес байдал ам-даа хөвөр, Ноалдуу төмүндүде контрреволюсчу кижилерин бөлү наймысаламын шерг объектилеринин бирээзи эже-

леп алырып орадажкан. Уе объекте Тегераннын согу-чон талазында турар. «Эттеда» солууну диктатканы-биле алырга, бүгү хүн дүжүгүндө уламчылап келген атыла-шымынын үезинде халлаш-кын кылганын чик. болгаш лар адыгын боо-чепсекте ажылдаптар. Ислам револю-циянын камгалакчылары-ны» кезектерин революсчу комитеттерин кижигуннерин дашкыкы-биле халлаш-кыны өйүр шаап шыдаан. Атылажышкыннын түнө-люнде өлүргөнер бар. 19 ки-жин түдүп хоругдан.

Хунгата таарымас, шерг шерг — десектерин, «Этте-ада» база бөлүк кезиктишкы. «Ию-Порт таймс» демделген. Солдаттар боттарынын кока-дирлерин дүжүгүндө кү-сетенин турер болгаш чөпө боолаарына олгалап турар. Шергиде дээр чорудуу а-жыдаан. Чуртта байдал дугайында шиптир чүдүлдер инчаа-шын дашыкы журналистер-ниң шерг хөдөлгөшкынери боол турар районнарже эр-терин бүгү-ле аргаалар-биле шал-гытап турар.

Оон-биле кады чуртта атра-отчу дүштерге улау ител сү-рүшкүнер болгаш террор күштөилп эгелен. Америк ав-томаттар болгаш карабинер-биле негеселген каймык чок чорутук күштерин деп баа-лар отрыат массалыг туу-п коргудашкынарын база аг-лашкынарын чорудуп турар. Хой туттурп хоругдатыр-ган ис чок чилин турар. Бот-тарынын төрөдөринин салым-чолуун дугайында меделер алыры-биле Ла-Паста чепсек-тиг күштерин шиптирлик халлажыкы чамыга төрө-дөрин улау оочуларын хүн бүрү чыскаалып туруптар.

ЮПИ информация агентле-линин диктатканы-биле алы-рга, чажыт байдала ажылдап турар Боливиянын ажыкчы төвү шерг хунгашына улау бүгү талаалыг демселди чор-дур-биле улустуң наазаа тур-гузарын шиптирлээн. Төлтүг төлөөкчилерин чажыт чө-вүлел хурагында хүлөп алган революциянда «дегелге» факиминге бараан боол турар үнелтиш генералдар болуп үлүстү тура сорук тооп кыр-бай турду деп айткан. Ажылдын теп шерг эрге-ча-гырларын чарлаан Пеменни социалистг партиянын улау-уткага чорудуп турар.

ЧУРУКТА: Аден портун ажылдакчы. АДН—СЭТА-нын фотогу.

ЭКРАНДА—БОЙДУС КАМГАЛАЛЫ

Таражылар артемденер-биле демейлп турган, чер-кын гектар бурууну-не бай-лакшкын улау-тырарын чедип ап турарлар. Ленинград-тын кинематографистери «Ажык чок турбас» деп фильм-биле ол айтырын шиптирлеринге дуулар деп болган.

Оларын кино тиргээр-шөп амгы үеде мелодианы ажыктын калбаа-биле орун турары кара эвес чорунунг черин ажал-агылдары бол-ган. Чокээ, мында сугаттыг шөлдер дөрт чыл иштинде ба-рык ий катп калбарган, а кургактан чедикчилер хемчелан 2.5 миллион гектар ажа бер-ген. Көрүкчүлөр чер кургалар болгаш сугатар системаларын калбар кылп турарын, хемчелашкынын күчүлүг херекселдерин, черин уреш-чар андажынарын, хоол-тай салыр машиналарын бол-гаш өске-даа техниканы со-кузгарлар.

О. СЕРДОБОЛЬСКИЙ,
Ленинград.
СЭТА-нын корр.

БОМБҮРЗЕК ДЭЭШ ХАРЫЛААР

Киж болгаш бойду — Ки-екин кинематографистеринг «бойдузун дууламчыны-биле» тургуска чаз фильминин маалылары боол турар. Спенарист А. Топачевский болгаш режиссер Л. Островский олар кижилерин чары-тыкы ажал-чорудуларынн чагай түнелдерин дугайын көргүзүп турар азын каш хө-дөл кино-бодуулаа тир-тыпканнар. Москвитин, Киев-нин, Новосибирскинин олар-нын амчалар чурттап турары байдалдарын өскө-де-геняни уире-тсегинге таа-рыштыр белик дүжүктүг, бы-жыг тараа аймак, чаз хөвөр-нин дини амгытарын кы-лып турар лабораторияны ки-

дурган амгы үенин эртем-би-лий карын экологтуг айтыр-ларын амчаларга тургузуп келген. Бистер ол дугайын фильмде колдуу кылдыр көр-гүзүп турар бис — деп, сие-нарист М. Портиой чуга-лаан. «Малга-баларын» сөдөргө кургактан херээ чү-дүр Херек боорга кургалыг турар-дыр. Мичаа-лаа «ол сугалар дөстөрүн» чер-ле бол-гашкыдан улау-чар чорук чер-рин шүт кургаларыга, ха-рын-даа арга-ичитин черлер-нин улау-чаларыга чедикчилер болуу. Бизди айтырлар он-ол, мичанга оларын шүтү-зүп таарымчалыг, ылап кыл-дыр, артемденерини сүмел-ээн, инчаага шиптирлээр хе-рек.

Суг техниканың болгаш мелодианын Сонгу чүк эр-тем-ишчилел институтунуң амчалдары кинемато-графистер сүмелдекчилер боол турар.

О. СЕРДОБОЛЬСКИЙ,
Ленинград.
СЭТА-нын корр.

дугайын кинофильмде база көргүскөн. Киж бойдустан канчал-даа башка эвес, мичанга оон бир кол сорулгазы — болауун ажал-агылын улаан-медерел-ин-биле таарымштыр кыл-ба-шкан, келир үенин салкыны.

«СОНГУ ЧҮКТҮН ХЭЭРЕК БОЙДУЗУ»

Свердлов чуртут режиссер Ю. Дубровин «Сонгу чүктүн хээрэк бойдуз» деп фильми-биле долгандыр турар бойдуз чүдүлдерин чайгыш чок камгалакчызы боол турар.

Урау университетинин био-логия факультетинин доо-у-чуу болганда, ол—гөргөш бой-дузун эртемден «апараш» кам-галал эгелен. Спенарист Б. Велоголов болгаш оператор А. Трифонов-биле кады ол өзүлүг кино-ишчилел кыл-ган, сонгу чүк чүгө кадыг доошкун эвес, харын база ону белин-биле балгылап, үрөп каап болуун херек кырында бадытап көргүскөн.

У. ГАБИРАДЗЕ,
СЭТА-нын корр.

КУШ УНУ ЧИТПЕЗИН ДЭЭШ

Грузин ССР-ниң «Кызыл дөстөр» кири бижиткен хоовар куштарын дугайын чу-гааваанын режиссер Г. Жа-вонга чүгө ол минута негет-тинген. Ынчалдаа ол кыска болгаш доңуз-чооуу көр-күчүлөргө дыка солун болган. Түдүп дээр күштүн сугалы дагаанын, Кавказ элдерин салым-хууу көрүчүлөргө оя-ва соуурагалы болдурган. Бо куштарын кайы-хамаан чок азып-боолал, олурп турга-нылдан чоктаа чаз-ла шүт ко-сугу устур чыгып турганы билдингир. «Кайгыкын» оң деп фильминин кол-ла сорулгазы — оларын когуу үе чуткыларын дал камгаларын боол турар. Ол дугайын сургалыг ори-ентолог Р. Жордания болгаш фильме киришкен өске-лаа эртемденер таймбырлап чу-

ларынга бөмбүрзектин кай-кыкыг чараш чүдүлдерин дигит амгытарын камгатап бээр болуу. Ол дугайын чаз фильм көргүзүп турар.

Л. КИСЕЛЕВА,
КНБ.
СЭТА-нын корр.

Таймыга, Ямалга, Якутия-га тиргетирган куштарын чы-жекке ап болуу. Аорзунуң дыка чуга каадыны — чы-гис-биле шылгыган чер-биле илчире дугуйлү машина эр-тин бар чыдар. Ол чыгыс шы-рыг чыс-чүс чыдалаа үнөу колден. Машина өрткөн соода черин шылап чыгыс шүт чы-де бээр — оон өрткөн иштинге онгыл-чингил чыгел тыптып эгелээр. Кезээде дон чыдар чер оон соода эртин, үрели-Черия камажас болуу, үлүг халалгы болуу-түтүп болуу оон алдан-дыр.

В. СТАРИКОВ,
СВЕРДЛОВСК.
СЭТА-нын корр.

таалап турар. Эртем-техниктиг чаартыл-галарын боол турары бо чү-чылда долгалар турар бой-дуз чүдүлдерин кижиниң жу-магаларды көрү-биле хол-башкан эң чугула айтырларын бирээзи бо кино-чуртук-та таймбырлап турар. Амгы үеде боттарынын ажал-ижи-биле бойдуз сагаларын чедип турар кижилерин бөгүчү түнелдер эвес, а оларын ке-дир үе дугайында сагыш са-лышкын жерделер улау-луг. Ол дугайын экрандан эр-темденер, спецалистер, те-рзон черинин д

